EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 24.5.2023
COM(2023) 606 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Eesti 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Eesti 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta

{SWD(2023) 606 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Eesti 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Eesti 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arves nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,[1] eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[3] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb ELi rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab see kaasa majanduslikule ja sotsiaalsele taastumisele ning kestlike reformide ja investeeringute tegemisele, et eelkõige edendada rohe- ja digipööret ning muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust ELis ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist. 30. juunil 2022 ajakohastati vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikele 2 taaste- ja vastupidavusrahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

---

1 ELT L 209, 2.8.1997, lk 1.

2 ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

(2) 22. novembril 2022 võttis komisjon vastu 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi,[4] mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2023) algust. 23. märtsil 2023 kiitis Euroopa Ülemkogu analüüsi prioriteedid konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme raames heaks. 22. novembril 2022 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2023. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Eestit ühe liikmesriigina, keda võib mõjutada tasakaalustamatus või kelle puhul on oht, et teda võib mõjutada tasakaalustamatus, ja kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu arvamuse Eesti 2023. aasta eelarvekava kohta. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille nõukogu võttis vastu 16. mail 2023, ning ettepaneku 2023. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist ning mille nõukogu võttis vastu 13. märtsil 2023.

(3) Kuigi ELi riikide majandus on olnud märkimisväärselt vastupidav, mõjub geopoliitiline kontekst neile jätkuvalt negatiivselt. Kuna EL toetab kindlalt Ukrainat, keskendutakse ELi majandus- ja sotsiaalpoliitika tegevuskavas sellele, et vähendada lühiajalises perspektiivis energiašokkide negatiivset mõju haavatavatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele ning jätkata jõupingutusi, et viia ellu rohe- ja digipööre, toetada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, tagada makromajanduslik stabiilsus ja suurendada vastupidavust keskpikas perspektiivis. Samuti keskendutakse jõuliselt ELi konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamisele.

(4) 1. veebruaril 2023 avaldas komisjon teatise „Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks“,[5] et edendada ELi kliimaneutraalse tööstuse konkurentsivõimet ja toetada kiiret üleminekut kliimaneutraalsusele. Kava täiendab Euroopa rohelise kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ raames tehtavaid jõupingutusi. Sellega tahetakse luua keskkond, mis aitaks paremini suurendada ELi suutlikkust töötada välja nullnetotehnoloogiaid ja toota tooteid, mida on vaja ELi ambitsioonikate kliimaeesmärkide saavutamiseks, samuti tagada juurdepääs asjakohastele kriitilise tähtsusega toorainetele, sealhulgas mitmekesistades hankimist, kasutades parimal viisil liikmesriikide maavarasid ja maksimeerides toorainete ringlussevõttu. Kava aluseks on neli sammast: prognoositav ja lihtsam õigusraamistik, kiirem juurdepääs rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks. Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 ka teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“,[6] milles on esitatud üheksa üksteist tugevdavat tegurit koos eesmärgiga välja kujundada majanduskasvu soodustav õigusraamistik. Teatises seatakse poliitilised prioriteedid, mille eesmärk on aktiivselt tagada struktuursed parandused, sihipärased investeeringud ja reguleerivad meetmed ELi ja selle liikmesriikide pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks. Allpool esitatud soovitused aitavad neid prioriteete ellu viia.

(5) 2023. aastal jätkab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta arenemist kooskõlas taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavades käsitletakse kõiki viimastel aastatel esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärset osa neist.

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

2019., 2020. ja 2022. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mida on läbi vaadatud, ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

(6) 27. veebruaril 2023 vastu võetud REPowerEU määruse[7] eesmärk on kiiresti kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab tugevdada energiajulgeolekut ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning edendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Määrus võimaldab liikmesriikidel lisada oma riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke. Samuti aitavad need suurendada ELi kliimaneutraalse tööstuse konkurentsivõimet, nagu on kirjeldatud rohelise kokkuleppe tööstuskavas kliimaneutraalsuse ajastuks, ja käsitleda energiaalaseid riigipõhiseid soovitusi, mis esitati liikmesriikidele 2022. aastal ja esitatakse neile vajaduse korral ka 2023. aastal. REPowerEU määrusega kehtestatakse uus tagastamatu rahalise toetuse kategooria, mille kaudu saavad liikmesriigid rahastada taaste- ja vastupidavuskavade raames uusi energiaga seotud reforme ja investeeringuid.

(7) 8. märtsil 2023 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks. Selle eesmärk on toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist[8]. Komisjon tuletas meelde, et stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetatakse 2023. aasta lõpus. Komisjon kutsus üles kohaldama 2023.–2024. aastal eelarvepoliitikat, mis tagab võla jätkusuutlikkuse keskpikas perspektiivis ja suurendab kestlikul viisil potentsiaalset majanduskasvu. Liikmesriike kutsuti üles määrama oma 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kindlaks, kuidas eelarvekavadega tagatakse keskpikas perspektiivis eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse (3 % SKPst) järgimine ning võla usutav ja pidev vähendamine või selle hoidmine usaldusväärsel tasemel. Komisjon kutsus liikmesriike üles kaotama järk-järgult riiklikud eelarvemeetmed, mis on kehtestatud kodumajapidamiste ja ettevõtete kaitsmiseks energiahinnašoki eest, ja alustama kõige vähem suunatud meetmetest. Komisjon märkis, et kui uue energiasurve tõttu on vaja toetusmeetmeid pikendada, peaksid liikmesriikide sellised meetmed olema varasemast palju paremini suunatud haavatavatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele. Komisjon pani ette, et eelarvesoovitused tuleks kvantifitseerida ja diferentseerida ning sõnastada esmaste netokulude alusel, nagu on kavandatud teatises ELi majanduse juhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta[9]. Komisjon soovitas, et kõik liikmesriigid peaksid jätkama riiklikult rahastatavaid investeeringuid ning tagama taaste- ja vastupidavusrahastu ning muude ELi vahendite tõhusa kasutamise, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega ning vastupidavuseesmärkidega. Komisjon märkis, et teeb nõukogule ettepaneku, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused algatataks olemasolevate õigusnormide kohaselt 2024. aasta kevadel 2023. aasta tulemuste põhjal.

---

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

(8) 26. aprillil 2023 esitas komisjon seadusandlikud ettepanekud ELi majandusjuhtimise eeskirjade põhjalikuks reformimiseks. Ettepanekute põhieesmärk on parandada valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning edendada reformide ja investeeringute kaudu kõigis liikmesriikides kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Ettepanekutega soovitakse anda liikmesriikidele suurem kontroll keskpika perioodi kavade koostamise üle, kuid kehtestada ka rangem nõuete täitmise tagamise kord tagamaks, et liikmesriigid täidavad oma keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades võetud kohustusi. Eesmärk on viia seadusandlik töö lõpule 2023. aastal.

(9) 18. juunil 2021 esitas Eesti vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. 29. oktoobril 2021 võttis nõukogu vastu otsuse Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta[10]. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsusest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Eesti on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjaomased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud. 9. märtsil 2023 esitas Eesti vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 21c komisjonile läbivaadatud riikliku taaste- ja vastupidavuskava, mis sisaldab REPowerEU peatükki. Läbivaadatud taaste- ja vastupidavuskavas võetakse vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 2 arvesse ka ajakohastatud maksimaalset rahalist toetust ning selles esitatakse vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 21 lõikele 1 komisjonile põhjendatud taotlus muuta nõukogu 3. novembri 2021. aasta rakendusotsust, kuna taaste- ja vastupidavuskava ei ole objektiivsete asjaolude tõttu osaliselt enam võimalik täita. 12. mail 2023 võttis komisjon vastu ettepaneku nõukogu rakendusotsuseks Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta. [XX XXXX 2023 võttis nõukogu muudetud nõukogu rakendusotsuse vastu.]

(10) XX. mail 2023 esitas Eesti kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 4 lõikega 1 oma 2023. aasta riikliku reformikava ja 28. aprillil 2023 oma 2023. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2023. aasta riiklik reformikava ka Eesti kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(11) 24. mail 2023 avaldas komisjon Eesti kohta 2023. aasta riigiaruande[11]. Selles hinnati Eesti edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2022 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Eesti on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Eesti edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning ELi peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

---

10 Nõukogu 29. oktoobri 2021. aasta rakendusotsus Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (ST 12532/21; ST 12532/21 ADD 1; ST 12532/21 ADD 1 COR 1; ST 12532/21 ADD 1 COR 1 REV 1).

11 SWD(2023) 606 final.

(12) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Eesti kohta põhjaliku analüüsi ja avaldas selle tulemused 24. mail 2023[12]. Komisjon jõudis järeldusele, et Eestis ei ole makromajanduslikku tasakaalustamatust. Eelkõige on viimasel ajal suurenenud konkurentsivõime ja eluasemehindade suundumustega seotud haavatavus, kuid tundub, et see on praegu üldiselt kontrolli all. Palgad ja eelkõige hinnad kasvasid 2022. aastal jõudsalt, kuid konkurentsivõime langus näib olevat piiratud, samas kui jooksevkonto oli vaid väikses puudujäägis ja peaks prognoosi kohaselt olema sel ja järgmisel aastal tasakaalu lähedal. Sellest hoolimata võib inflatsiooni- ja palgasurve, kui see püsib, kahjustada Eesti konkurentsivõimet, eriti kuna alusinflatsioon on euroala keskmisest tunduvalt kiirem. Eluasemehinnad on pandeemiast saadik oluliselt tõusnud, kuid ei ole märke ülehindamisest. Eluasemehindade kasv peaks tõenäoliselt aeglustuma, pidades silmas intressimäärade tõusu ja hiljutist majanduslangust. Kodumajapidamiste võlg ja laenud on suhteliselt mõõdukad ning finantssektori seisund on kindel. Poliitikakujundus on üldiselt soodne, kuigi mõned lisapingutused võiksid aidata vähendada tuvastatud haavatavusest tulenevaid riske. Sellega seoses oleks oluline jätkata vastutsüklilist eelarve- ja makrousaldatavuspoliitikat, mida tuleks vajaduse korral tugevdada. Konkurentsi edendamine kodumaisel turul võib aidata leevendada hinnasurvet.

(13) Eurostati kinnitatud andmete põhjal[13] vähenes Eesti valitsemissektori eelarvepuudujääk 2,4 %-lt SKPst 2021. aastal 0,9 %-le SKPst 2022. aastal, samas kui valitsemissektori võlg suurenes 17,6 %-lt SKPst 2021. aasta lõpus 18,4 %-le SKPst 2022. aasta lõpus. [24. mail] 2023 avaldas komisjon ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande;[14] selles arutati Eesti eelarveseisundit, kuna riigi valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks kavakohaselt ületama 2023. aastal 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et puudujäägikriteerium ei ole täidetud. Kooskõlas 8. märtsi 2023. aasta teatisega[15] ei teinud komisjon ettepanekut algatada 2023. aasta kevadel uued ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused; seevastu märkis komisjon, et teeb nõukogule ettepaneku, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused algatataks 2024. aasta kevadel 2023. aasta tulemuste põhjal. Eesti peaks seda arvesse võtma oma 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarvekava koostamisel.

(14) Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud eelarvepoliitilised meetmed, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. 2022. aastal hõlmasid sellised tulusid vähendavad meetmed põllumajanduskütuse aktsiisi alandamist, samas kui kulusid suurendavad meetmed hõlmasid energiaarvete osalist hüvitamist leibkondadele, kes teenivad mediaansissetulekust vähem, elektri ja gaasi vähendatud võrgutasusid kodumajapidamistele ja ettevõtetele, elektri- ja gaasihinna ülempiire kodumajapidamistele ning ühekordset 50-eurost sotsiaalsiiret pensionäridele ja lastega peredele. Komisjoni hinnangul oli nende meetmete eelarveline netokulu 2022. aastal 0,8 % SKPst. Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud ka Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud, mis olid 2022. aastal hinnanguliselt 0,6 % SKPst. Samal ajal langesid COVID-19 ajutiste erakorraliste meetmete hinnangulised kulud 2,3 %-lt SKPst 2021. aastal 0 %-le SKPst 2022. aastal.

---

12 SWD(2023) 630 final.
13 Eurostat-Euro Indicators, 47/2023, 21.4.2023.
14 COM(2023) 631 final, 24.5.2023.
15 COM(2023) 141 final, 8.3.2023.

(15) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Eestil[16] säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud.

(16) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika[17] 2022. aastal pärssiv (1,3 % SKPst), mis oli kõrge inflatsiooni tingimustes asjakohane. Nagu nõukogu soovitas, jätkas Eesti majanduse taastamise toetamist taaste- ja vastupidavusrahastust rahastatavate investeeringutega. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatud kulude maht oli 2022. aastal 1,4 % SKPst (2021. aastal 1,6 % SKPst). Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatud kulude vähenemine 2022. aastal oli tingitud ehitushindade kiirest ja ettenägematust tõusust. Riiklikult rahastatavad investeeringud andsid eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,6 protsendipunkti[18]. Seega ei säilitanud Eesti riiklikult rahastatavaid investeeringuid, kuigi nõukogu oli seda soovitanud. Samal andis riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,8 protsendipunkti. Seega piiras Eesti piisavalt riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu.

(17) Stabiilsusprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2023. aastal ettevaatlik ja edaspidi realistlik. Valitsuse prognoosi kohaselt väheneb reaalne SKP 2023. aastal 1,5 % ja kasvab 2024. aastal 3,0 %. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt väheneb reaalne SKP 2023. aastal vähem (0,1 %) ja kasvab 2024. aastal sarnases mahus (3,0 %). 2023. aasta erinevus tuleneb peamiselt sellest, et komisjon prognoosib eratarbimise soodsamat arengut koos pisut aeglasema THHI-inflatsiooni ja kiirema palgakasvuga.

(18) Valitsus prognoosib oma 2023. aasta stabiilsusprogrammis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk suureneb 2023. aastal 4,3 %-le SKPst. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2023. aasta kajastab peamiselt kaalutlusõigusel põhinevaid meetmeid, nagu täiendavad kulutused perehüvitistele, pensionidele, riigikaitsele ja haridusele, ning tulumaksu vähendamist maksuastmete kohandamise kaudu, samuti kohalike omavalitsuste kulude eeldatavat suurenemist. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse tõusma 18,4 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 20,2 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aastal 3,1 % SKPst. See on stabiilsusprogrammis prognoositud puudujäägist väiksem, mis on peamiselt tingitud nimetajaefektist, mis tuleneb suuremast nominaalse SKP prognoosist ning maksubaaside ning maksutulude ja maksuväliste tulude hinnanguliselt kiiremast kasvust.

(19) 2023. aastal peaksid valitsemissektori eelarvepositsiooni jätkuvalt mõjutama meetmed, mida on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks.

---

16 Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, millega esitatakse nõukogu arvamus Eesti 2021. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 23).

17 Eelarvepoliitikat mõõdetakse esmaste kulude (ilma kaalutlusõiguse alusel võetud tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid. Üksikasjalikum teave on esitatud eelarvestatistikatabelite tekstikastis 1.

18 Investeeringute vähenemine kajastab mõne projekti edasilükkamist, mis tuleneb ehituskulude järsust suurenemisest Ukraina sõjast tingitud tarneahelahäirete tõttu. Samal ajal andsid muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud ekspansiivse panuse 0,4 protsendipunkti SKPst, mis kajastas gaasi- ja kütusevarude soetamist.

Need hõlmavad alates 2022. aastast pikendatud meetmeid, eelkõige kõigi kodumajapidamiste kütte-, elektri- ja gaasiarvetest teatava osa hüvitamist. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on toetusmeetmete eelarveline netokulu 2023. aastal 0,3 % SKPst[19]. 2023. aasta meetmed ei näi olevat suunatud kõige haavatavamatele kodumajapidamistele või ettevõtetele ega säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. Seepärast on suunatud toetusmeetmete summa, mida võetakse arvesse 2023. aastaks esitatud soovituse järgimise hindamisel, komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt 2023. aastal 0 % SKPst (võrreldes 0,1 %ga SKPst 2022. aastal). Ukrainast põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud peaksid võrreldes 2022. aastaga suurenema 0,1 protsendipunkti SKPst.

(20) 12. juulil 2022 soovitas nõukogu[20] Eestil võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga,[21] võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust kodumajapidamistele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Eesti peaks olema valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Eestil suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut ning muid liidu vahendeid.

(21) Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne (–0,8 % SKPst). See järgneb 2022. aasta pärssivale eelarvepoliitikale (+1,3 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) peaks andma 2023. aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivne panuse 1,2 % SKPst. See hõlmab energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele suunatud toetusmeetmete kulude vähenemist 0,1 % SKPst. Samuti hõlmab see Ukraina põgenikele ajutise kaitse pakkumise kulude suurenemist (0,1 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude ekspansiivne panus ei ole seega tingitud suunatud toetusest kodumajapidamistele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukraina põgenikele. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude ekspansiivne kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) tuleneb peamiselt sotsiaalkulutustest, avaliku sektori palkadest ning haridus- ja kaitsekulutustest. Kokkuvõttes ei ole riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kavandatud kasv nõukogu soovitusega kooskõlas. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kulude maht peaks 2023. aastal olema 1,8 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud peaksid andma eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,3 protsendipunkti. Seega kavatseb Eesti rahastada täiendavaid investeeringuid taaste- ja vastupidavusrahastust ja muudest ELi vahenditest ning ei säilita prognoosi kohaselt

---

19 See näitaja kajastab meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

20 Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Eesti riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Eesti 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 44).

21 Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on Eesti keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) nominaalne potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks, hinnanguliselt 13,3 %.

riiklikult rahastatavaid investeeringuid[22]. Eesti kavatseb rahastada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, nagu eluasemete energiatõhusus, elektri ülekandevõrkude tugevdamine, et võimaldada rohkem taastuvenergia tootmist, interneti lairibaühendus, digiteenused ning täiend- ja ümberõppemoodulid roheoskuste arendamiseks.

(22) Stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal pisut vähenema (4,2 %-le SKPst). 2024. aastal toimuv vähenemine kajastab peamiselt seda, et kulude suhe SKPsse langeb. Programmis prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse tõuseb 2024. aasta lõpuks 23,6 %ni. Nagu programmis on märgitud, ei hõlma need prognoosid veel 17. aprillil 2023 ametisse astunud uue valitsuse kavandatud eelarve konsolideerimise meetmeid, sest neid meetmeid ei ole veel õigusaktides kindlaks määratud. Uus valitsus kavatseb tõsta käibemaksu, keskkonnamakse, alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning kehtestada automaksu. Kulude poolel kavatseb valitsus kärpida teatavaid lapsetoetusi. Üldiselt prognoositakse stabiilsusprogrammis, et need meetmed parandavad 2024. aastal eelarvepositsiooni 1,3 % SKPst. Tuginedes prognoosi koostamise ajal piisavalt üksikasjalikult teada olevatele poliitikameetmetele (st ilma eespool nimetatud kavandatud tulevaste meetmeteta), on valitsemissektori eelarvepuudujääk komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt 2024. aastal 2,7 % SKPst. See on programmis prognoositud eelarvepuudujäägist väiksem, mis on peamiselt tingitud 2023. aastaks prognoositud väiksemast puudujäägibaasist ning komisjoni prognoosis esitatud soodsamast SKP ja maksutulu väljavaatest 2024. aastaks. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on ka valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpus madalam (21,3 %).

(23) Stabiilsusprogrammis nähakse ette kõigi energiatoetusmeetmete järkjärguline kaotamine 2024. aastal. Ka komisjon eeldab energiatoetusmeetmete täielikku järkjärgulist kaotamist 2024. aastal. See sõltub eeldusest, et energiahinnad ei tõuse uuesti.

(24) Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1466/97 on seatud struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastase parandamise sihtmärgiks 0,5 % SKPst keskpika perioodi eesmärgi suunas[23]. Võttes arvesse riigi rahanduse jätkusuutlikkuse kaalutlusi[24] ja vajadust vähendada eelarvepuudujääki allapoole kontrollväärtust 3 % SKPst, oleks asjakohane parandada struktuurset eelarvepositsiooni 2024. aastal vähemalt 0,3 % SKPst. Sellise paranemise tagamiseks ei tohiks riiklikult rahastatavate esmaste netokulude kasv[25] 2024. aastal ületada 4,9 %, nagu on kajastatud käesolevas soovituses. See aitab vähendada ka alusinflatsiooni, mis on euroala keskmisest tunduvalt kiirem ja võib püsimise korral pärssida konkurentsivõimet. Samal ajal tuleks ülejäänud energiatoetusmeetmed

---

22 Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma pärssiva panuse 0,3 protsendipunkti SKPst, mis kajastab baasefekti 2022. aastast, mil omandati suuri gaasivarusid.

23 Vt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikkel 5, milles nõutakse kohandamist rohkem kui 0,5 % SKPst ka liikmesriikide puhul, kelle valitsemissektori võlg ületab 60 % SKPst või kelle võla jätkusuutlikkusega seotud riskid on suuremad.

24 Komisjoni hinnangul peaks Eesti struktuurse esmase eelarvepositsiooni suhe SKPsse paranema keskmiselt 0,0 protsendipunkti aastas, et saavutada võla usutav vähenemine või tagada valitsemissektori võla hoidmine usaldusväärsel tasemel keskpikas perspektiivis. See hinnang põhines komisjoni 2022. aasta sügisprognoosil. Selle hinnangu lähtepunktiks olid 2024. aastaks prognoositud valitsemissektori eelarvepuudujääk ja võlg, mille puhul eeldati energiatoetusmeetmete kaotamist 2024. aastal.

25 Esmased netokulud on riiklikult rahastatavad kulud ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta ning need ei hõlma intressikulusid ega tsüklilisi töötuskulusid.

(komisjoni praeguse hinnangu kohaselt 0,3 % SKPst 2023. aastal) sõltuvalt energiaturu suundumustest järk-järgult kaotada, alustades kõige vähem suunatud meetmetest, ning sellest saadava kokkuhoiu arvel tuleks vähendada valitsemissektori eelarvepuudujääki. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt ei ole riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude kasv 2023. aastal siiski kooskõlas nõukogu soovitusega. Kui see leiab kinnitust, oleks 2024. aastal asjakohane esmaste netokulude väiksem kasv.

(25) Eeldades, et poliitikat ei muudeta, prognoositakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et riiklikult rahastatavad esmased netokulud kasvavad 2024. aastal 4,5 %, mis on soovitatud määrast vähem.

(26) Programmi kohaselt peaksid valitsemissektori investeeringud jääma 2024. aastal tasemele 5,3 % SKPst, kusjuures ajavahemikul 2018–2023 olid need aastas keskmiselt 5,3 % SKPst. Rahastamisallikate osas prognoositakse riiklikult rahastatavate investeeringute vähenemist ja ELi rahastatavate investeeringute suurenemist, eelkõige taaste- ja vastupidavusrahastu kaudu.

(27) Stabiilsusprogrammis on esitatud keskpika perioodi eelarvekava aastani 2027. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk olema 2025. aastal 4,0 %, 2026. aastal 4,5 % ja 2027. aastal 4,2 % SKPst. Seega ei naase valitsemissektori eelarvepuudujääk kavakohaselt programmiperioodi jooksul tasemele alla 3 % SKPst. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse tõusma 23,6 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 33 %-le SKPst 2027. aasta lõpus. Nagu eespool märgitud, ei võeta nendes prognoosides veel arvesse uue valitsuse kavandatud eelarve konsolideerimise meetmeid.

(28) 9. märtsil 2023 esitas Eesti oma läbivaadatud kava koos REPowerEU peatükiga, mille komisjon võttis vastu 12. mail 2023 ja mille nõukogu peaks heaks kiitma. Kiire inflatsiooni ja Ukraina sõjast tingitud tarneahelahäirete tõttu on mõned investeeringud edasi lükatud või tühistatud ning seepärast vaadati läbi ka algne kava. Eesti on esimene liikmesriik, kes on kava läbivaatamise käigus lisanud REPowerEU peatüki, ning kavatseb esitada esimese ja teise maksetaotluse niipea, kui nõukogu on läbivaadatud kava heaks kiitnud. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Taaste- ja vastupidavuskava uus REPowerEU peatükk võimaldab rahastada täiendavaid reforme ja investeeringuid, et toetada Eesti strateegilisi eesmärke energia ja rohepöörde vallas. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline ja tulemuslik kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üleüldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus üldise poliitilise tegevuskava eest.

(29) Komisjon kiitis 2022. aastal heaks kõik Eesti ühtekuuluvuspoliitika programmidokumendid. Ühtekuuluvuspoliitika programmide kiire rakendamine vastastikuses täiendavuses ja koostoimes taaste- ja vastupidavuskavaga, sealhulgas REPowerEU peatükiga, on esmatähtis, et viia Eestis ellu rohe- ja digipööre, suurendada majanduslikku ja sotsiaalset vastupidavust ning tagada tasakaalustatud territoriaalne areng.

(30) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele väljakutsetele seisab Eesti silmitsi veel mitmete väljakutsetega, mis on seotud

sotsiaalse turvavõrgu piisavusega, eelkõige töötute ja eakate puhul, pikaajalise hoolduse ja tervishoiuga ning energia- ja rohepöördega.

(31) Sotsiaalse turvavõrgu piisavus on paranenud, kuid vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse oht on endiselt suur mõne elanikkonnarühma puhul, eelkõige eakate puhul (2021. aastal 41,6 % võrreldes ELi keskmisega 19,5 %) ja puudega inimeste puhul (2021. aastal 40,4 % võrreldes 28,9 %ga ELis). Eakate (üle 65aastased) vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse oht on suur peamiselt seetõttu, et keskmine pension on väike. Lisaks püsib eakate puhul sooline vaesuslõhe (eakate naiste suhtelise vaesuse määr on 47,9 %, mis on peaaegu 21 protsendipunkti võrra suurem kui meestel). Piiravad kriteeriumid töötuskindlustushüvitiste saamiseks, eelkõige kõrged enne töötuks jäämist töötatud aja ja saadud sissetuleku künnised seavad töötud jätkuvalt vaesuse ohtu. Lühiajalist tööd tegevatel ja ebatüüpilises töösuhtes olevatel inimestel ei ole õigust saada töötuks jäämise korral töötushüvitist. 2022. aastal sai ainult 36 % äsja registreeritud töötutest töötuskindlustushüvitisi ja 39 % sai kindlasummalist töötutoetust. Sotsiaalkaitset võiks aidata tugevdada töötuskindlustushüvitiste katvuse laiendamine ja nende saamise miinimumkriteeriumide leevendamine, eelkõige lühiajalist tööd tegevate ja ebatüüpilises töösuhtes olevate inimeste puhul, ning pensionide piisavuse suurendamine.

(32) Eesti on astunud samme pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja taskukohasuse parandamiseks, kuid probleemid püsivad. Avaliku sektori kulutused tervishoiule ja pikaajalisele hooldusele on ELi keskmisega võrreldes väikesed, mis pärsib õigeaegset ja võrdset juurdepääsu tervishoiule ja pikaajalisele hooldusele. Suur osa pikaajalist hooldust vajavatest 65aastastest ja vanematest elanikest ei saa abi isiklikuks hoolduseks või majapidamistöödeks. Vajadus koduhooldusteenuste järele on üks suuremaid ELis. Tingimustes, kus elanikkond vananeb ja oodatav eluiga on Eestis üks madalamaid ELis, on rahuldamata vajadus arstiabi järele inimeste endi hinnangul suur, kuigi see on varasemate aastatega võrreldes vähenenud (13 % 2020. aastal ja 8,1 % 2021. aastal, võrreldes ELi keskmisega 2 %). See kõrge näitaja on eelkõige tingitud ootejärjekordadest ning tervishoiutöötajate nappusest ja ebaühtlasest jaotumisest riigis. Kuigi omaosalusmaksed on pisut vähenenud, on need nii tervishoiu kui ka pikaajalise hoolduse puhul suured ja tunduvalt üle ELi keskmise. Tervishoiu ja pikaajalise hoolduse kestliku rahastamise tagamine võib aidata lahendada probleeme nendes valdkondades.

(33) Pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse on Eesti edukalt loobunud Venemaalt gaasi importimisest, suunates energiaimpordi ümber Leedus Klaipėdas ja Soomes Inkoos asuvate veeldatud maagaasi terminalide kaudu. 2022. aasta augustist kuni 2023. aasta märtsini vähenes Eestis maagaasi tarbimine võrreldes eelneva viie aasta sama perioodi keskmise gaasitarbimisega 36 %, st rohkem, kui oli seatud eesmärgiks (15 %). Eesti võiks jätkata jõupingutusi gaasinõudluse ajutiseks vähendamiseks kuni 31. märtsini 2024[26]. Põlevkivi osakaal Eesti energiaallikate jaotuses on endiselt märkimisväärne, isegi kui riik teeb edusamme taastuvenergia kasutuselevõtul. Taastuvenergia osakaal summaarses energia lõpptarbimises suurenes 30,1 %-lt 2020. aastal 37,6 %-le 2021. aastal. Põlevkivi osakaal energiaallikate jaotuses oli 2021. aastal 58 %, mis on viie protsendipunkti võrra väiksem kui 2018. aastal, kuid kahe protsendipunkti võrra suurem kui 2020. aastal. Hiljuti läbi vaadatud taaste- ja vastupidavuskava REPowerEU peatükis on Eesti võtnud kohustuse reformida lubade andmist ja suurendada kohalike

[26] Nõukogu määrus (EL) 2022/1369 ja nõukogu määrus (EL) 2023/706.

lubasid väljastavate asutuste suutlikkust. See peaks hoogustama taastuvenergia kasutuselevõttu. Edasist arengut pärsib jätkuvalt võrguvõimsuse ebapiisavus, mis ei võimalda võtta kasutusele rohkem taastuvenergiat. Samuti peab Eesti jätkama jõupingutusi oma elektrivõrgu sünkroniseerimiseks ülejäänud ELi elektrivõrguga, et kaotada järk-järgult sõltuvus BRELLi elektrivõrgust. Edusamme on tehtud, kuid üleminek tuleb veel lõpule viia. Selleks tuleb teha koostööd Läti ja Leeduga. Energiatõhusus on Eesti rohepöörde elluviimiseks esmatähtis. Majanduse, sealhulgas hoonefondi energiatõhususe parandamiseks tuleb seada ambitsioonikamad energiatõhususe eesmärgid ja suurendada väiksemate omavalitsuste renoveerimissuutlikkust toetusmeetmete parema suunamise kaudu. Eesti on keskendunud transpordisektori kestlikkuse parandamisele ja võttis selleks vastu transpordi ja liikuvuse arengukava aastateks 2021–2035, kuid vähem saastavale transpordile ülemineku kiirendamiseks tuleks võtta asjakohasemaid meetmeid. Kuigi Eesti investeerib raudteevõrgu elektrifitseerimisse, ei ole selle tulemuslikkust veel hinnatud. Üleminek kestlikule transpordile peab toimuma ka erasõidukite puhul ning liiklusesse peab tulema rohkem heiteta ja vähese heitega sõidukeid. Sellised asjakohased stiimulid nagu keskkonnamaksud, sealhulgas heitepõhine iga-aastane mootorsõidukimaks, võivad aidata kiirendada üleminekut vähem saastavatele transpordivahenditele.

(34) Tööjõu- ja oskuste nappus rohepöörde jaoks olulistes sektorites ja kutsealadel, sealhulgas nullnetotehnoloogiate väljatöötamine, kasutuselevõtt ja hooldamine, tekitab probleeme üleminekul nullnetomajandusele. Kvaliteetsed haridus- ja koolitussüsteemid, mis vastavad tööturu muutuvatele vajadustele, ning sihipärased täiend- ja ümberõppe meetmed on esmatähtsad, et vähendada oskuste nappust ning edendada töötajate kaasamist ja üleminekut. Kasutamata tööjõupakkumise rakendamiseks peavad need meetmed olema kättesaadavad eelkõige rohepöördest enim mõjutatud üksikisikutele ning sektorites ja piirkondades. 2022. aastal oli Eestis tööjõunappus 68 ameti puhul, mis nõuavad rohepöördeks erioskusi või -teadmisi, sealhulgas prügisorteerijad ning ehitustehnikud ja -insenerid. Lisaks teatati tööjõunappusest kui tootmist piiravast tegurist ka tööstuses ja ehituses.

(35) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2023. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus[27] kajastub allpool esitatud soovituses 1.

(36) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et i) tagada võla jätkusuutlikkus ja hoiduda 2023. aastal kogunõudluse laiapõhjalisest toetamisest, suunata paremini kõrgete energiahindade mõju leevendamiseks võetavaid eelarvemeetmeid ning kaaluda asjakohaseid viise toetuse lõpetamiseks, kui energiahinnasurve väheneb; ii) säilitada suured avaliku sektori investeeringud ja edendada erainvesteeringuid, et toetada rohe- ja digipööret; iii) toetada palgasuundumusi, mis leevendavad ostujõu vähenemist, piirates samal ajal teisest mõju inflatsioonile, tõhustada veelgi aktiivset tööturupoliitikat ja leevendada oskuste nappust; iv) parandada ettevõtluskeskkonda ja tagada, et energiatoetus ettevõtetele on kulutõhus, ajutine, suunatud elujõulistele ettevõtetele ja säilitab stiimulid rohepöördeks, ning v) säilitada makromajanduslik finantsstabiilsus ja jälgida riske, jätkates samal ajal tööd pangandusliidu väljakujundamiseks, Eesti puhul aitavad

[27] Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2 ja artikli 9 lõikele 2.

soovitused 1, 2, 3 ja 4 rakendada esimest, teist ja kolmandat euroala käsitlevat soovitust,

SOOVITAB Eestil võtta 2023. ja 2024. aastal järgmisi meetmeid.

1. Kaotada kehtivad energiatoetusmeetmed 2023. aasta lõpuks ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja toetusmeetmeid, tagada, et need on suunatud haavatavate kodumajapidamiste ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks.

   Tagada konservatiivne eelarvepoliitika, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 4,9 %ni.

   Säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada taaste- ja vastupidavusrahastu toetuste ja muude ELi vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks.

   Jätkata pärast 2024. aastat keskpika perioodi eelarvestrateegia rakendamist, mis hõlmab järkjärgulist ja kestlikku konsolideerimist koos investeeringute ja reformidega, mis soodustavad hoogsamat kestlikku majanduskasvu, et saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon.

2. Jätkata taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas selle REPowerEU peatüki järjepidevat rakendamist. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide kiiret rakendamist täielikus vastastikuses täiendavuses ja koostoimes taaste- ja vastupidavuskavaga.

3. Tugevdada sotsiaalkaitset, sealhulgas vähendada eakate vaesust ja laiendada töötuskindlustushüvitiste katvust, hõlmates eelkõige lühiajalist tööd tegevad ja ebatüüpilises töösuhtes olevad inimesed. Parandada tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavust ja taskukohasust eelkõige nende teenuste kestliku rahastamise kaudu.

4. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest, kiirendada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, sealhulgas suurendades riigi elektrivõrgu võimsust. Tagada elektriühenduste piisav võimsus, et suurendada varustuskindlust, ja jätkata sünkroniseerimist ELi elektrivõrguga. Parandada uute rahastamis- ja toetusmeetmete abil energiatõhusust, et saavutada pikaajalise renoveerimisstrateegia eesmärgid. Jätkata jõupingutusi kestliku transpordi osakaalu suurendamiseks, elektrifitseerides raudteevõrku ja kasutades maksusid, millega stimuleeritakse sõidukipargi järkjärgulist uuendamist heiteta või vähese heitega sõidukitega. Suurendada poliitilisi jõupingutusi rohepöördeks vajalike oskuste pakkumiseks ja omandamiseks.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja